

Edward Homa

PROFESOR STANISŁAW ROSPOND (19 grudnia 1906 — 16 października 1982)

Profesor Stanisław Rospond należy do grona wybitnych językoznawców polskich. Szczególną rolę odegrał jako organizator wrocławskiego i opolskiego środowiska językoznawczego. Swoje bogate i twórcze życie naukowe na stałe związał z Ziemią Zachodnią. Od 1945 roku był animatorem wielu ważnych przedsięwzięć naukowych, które zjednały Mu powszechny szacunek wielu pokoleń studentów polonistyki wrocławskiej i opolskiej, a także licznej grupy językoznawców, którzy rozwinęli się naukowo dzięki Jego pomocy i życzliwej opiece. Ze szczególną troską odnosił się zawsze do tych studentów, którzy wywodzili się z rodzin chłopskich i rokowali nadzieje na szybki rozwój w zakresie językoznawstwa.

Profesor Stanisław Rospond urodził się 19 grudnia 1906 roku w Liszkach pod Krakowem. Studia polonistyczne i sławistyczne odbył na Uniwersytecie Jagiellońskim w latach 1925-1929 pod opieką naukową wybitnych językoznawców polskich — profesorów Kazimierza Nitscha i Jana Rozwadowskiego. Po uzyskaniu doktoratu w roku 1929 wyjechał na zagraniczne stypendium — do Lyonu, a następnie do Belgradu. Pracował najpierw jako lektor we Francji, następnie jako nauczyciel gimnazjalny w Krakowie, a później jako asystent w Uniwersytecie we Lwowie. Habilitował się z językoznawstwa słowiańskiego w roku 1937.

Lata okupacji spędził w rodzinnych Liszkach. Pracował na roli i brał udział w tajnym nauczaniu. Od roku 1945 na stałe związał się z Ziemią Zachodnią. Z pełnym zaangażowaniem przystąpił do organizacji szkolnictwa wyższego we Wrocławiu. Odegrał wybitną rolę w tworzeniu językoznawstwa polonistycznego na Uniwersytecie Wrocławskim. Był pierwszym rektorem utworzonej w roku 1950 we Wrocławiu Wyższej Szkoły Pedagogicznej, która w roku 1954 została przeniesiona do Opola i tu w roku 1994 została przekształcona w Uniwersytet Opolski.

Profesor Stanisław Rospond ze szczególną troską odnosił się do rozwoju językoznawstwa wrocławskiego i opolskiego. Wykształcił liczne grono językoznawców, którzy jako samodzielni pracownicy naukowcy zasilili ośrodki akademickie we Wrocławiu, Opolu, Rzeszowie i Zielonej Górze, np. profesorowie

Henryk Borek, Feliks Pluta, Walenty Dobrzyński, Jan Miodek, Janina Węgiec, Jerzy Brzeziński, Edward Homa.

W pierwszych latach powojennych brał czynny udział w pracach Komisji Ustalania Nazw Miejscowości przy Ministerstwie Administracji Publicznej, co potwierdza Jego znany *Słownik nazw geograficznych Polski zachodniej i północnej* (Wrocław 1951, cz. 1-2). W publikowanych wówczas artykułach prasowych wypowiadał się na temat form gramatycznych różnych nazw miejscowych (Legnica, Kudowa, Nysa). Znane jest zaangażowanie Profesora w udowadnianie polskości Śląska w świetle nazewnictwa geograficznego.

Profesor Stanisław Rospond z uwagą śledził procesy integracji językowej w Polsce po II wojnie światowej na obszarach nadbałtyckich i nadodrzańskich, co znalazło potwierdzenie w Jego znanym artykule pt. *O integracji językowej w ogóle, a na Śląsku w szczególności* („Studia Śląskie” t. XVIII, 1970).

Profesor Stanisław Rospond był przez wiele lat mocno zaangażowany w tworzenie życia naukowego we Wrocławiu i Opolu. Był współzałożycielem Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, redaktorem naczelnym „Rozpraw Komisji Językowej Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego”, współorganizatorem Opolskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, redaktorem naczelnym „Kwartalnika Opolskiego”, członkiem założycielem Instytutu Śląskiego i przewodniczącym jego Rady Naukowej.

Główną dziedziną Jego zainteresowań i liczących się dokonań naukowych była onomastyka, teoria języka, język autorów. Potwierdzają to następujące opracowania: *Sufiks -sk, -sko w nazwach miejscowych polskich do XVI wieku*, *Południowosłowiańskie nazwy miejscowe z sufiksem *-itj-*, *Ze studiów nad polską onomastyką* (seria artykułów w „Języku Polskim”), *Śląskie studia toponomastyczne* (cz. 1 i 2), *Słownik nazwisk śląskich t. 1 i 2*, *Słownik etymologiczny miast i gmin w PRL*, *Mówią nazwy*, *Studia nad językiem polskim XVI wieku*, *Dzieje polszczyzny śląskiej*, *Język i arcyzm Jana Kochanowskiego*, *Gramatyka historyczna języka polskiego*.

Profesor Stanisław Rospond jest autorem ponad ośmiuset prac naukowych, w tym pięćdziesięciu książek.

Zmarł 16 października 1982 roku we Wrocławiu.